ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל תשיעי — שער שלישי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וישב (וחנוכה)

(חלק א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פּאַרקוויי — ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

Likkutei Sichot

Copyright © 2025
by
Kehot Publication Society®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פרשת וישב
וחנוכה

א. אויפן פסוק וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, טייטשט דער מעזריטשער מגיד[1]: „וישב יעקב" – אַז יעקב איז געוועזן איינגעזעסן בישיבה ועכבה „בארץ" – אין ערדישקייט. צוליב וואָס האָט ער עס געטאָן? בכדי צונויפקלייבן – „מגורי" (מלשון אוגר קיץ[2]) – די ניצוצות הקדושה וועלכע געפינען זיך אין די גשמיות'דיקע זאַכן און זיי דערהויבן צו „אביו" שבשמים.

און כאָטש אַז די ישיבה ועכבה אין ארץ איז אַ ירידה, איז עס אָבער מער ניט ווי צייטווייליק, און דוקא דורך דעם קומט מען צו אַ תוספת ועלי'.

און דאָס זאָגט ער „בארץ כנען" – כנען מלשון מסחר און ווי עס שטייט ולא יהי' כנעני עוד בבית ה'[3], און אין מסחר פירט זיך אַז

1) אור תורה פ' וישב.

2) משלי י, ה.

3) זכרי' יד, כא.

פריער גיט מען אויס געלט כדי שפּע־טער צו פאַרדינען, אַזוי ווי עס שטייט[4] יש מפזר ונוסף עוד.

ב. די הוראה דערפון איז:

אַ איד דאַרף ניט זוכן קיין גרויסע זאַכן דוקא, נאָר זיין עבודה דאַרף זיין צונויפקלייבן, מברר זיין און מעלה זיין די ניצוצות פון קדושה וועלכע געפינען זיך אין וועלטישע זאַכן.

און צוליב וואָס דאַרף מען עס טאָן – „אביו", צוליב זיין פאָטער אין הימל. ישראל נמשלו לדבורה[5], מה דבורה כל מה שמסגלת אינה מסגלת אלא לבעלה כך ישראל כל מה שעושין הוא לאביהם שבשמים (אידן זיינען געגליכן צו אַ בין, אַזוי ווי אַ בין, אַלץ וואָס זי נעמט אַריין איז דאָס פאַר'ן בעל הבית, אַזוי אויך אידן – אַלץ וואָס זיי טוען איז דאָס פאַר זייער פאָטער אין הימל), ניט קיין עבודה על מנת לקבל פרס (אויף צו קריגן אַ באַלוינונג) אין גשמיות אָדער אין רוחניות[6], נאָר די גאַנצע עבודה דאַרף זיין לאָביו שבשמים.

און בכדי צו פועל'ן ביי זיך אַז אין דער עבודה זאָלן זיך ניט אַריינכאַפּן קיין פניות, איז דאָס דורך עבודה אין פשוט'ע ענינים דוקא. בשעת ער האָט צו טאָן מיט דערהויבענע ענינים פון הבנה והשגה, דאָרטן קאָנען זיך אַריינכאַפּן פניות, און בכדי אַז זיין עבודה זאָל זיין אַ ריינע, אָן פניות, איז דאָס דורך עבודה פשוטה אין ענינים פשוטים דוקא.

4) משלי יא, כד.

5) זע דברים רבה פ"א, ו. לקו"ת ראה כח, ד.

6) תורה אור יא, ב. יח, ב.

און אַזוי ווי דער רבי כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט געזאָגט אַז די פשיטות פון אנשים פשוטים פאַרבינדט זיך מיט פשיטות העצמות[7], אַזוי אויך דאָ: די פשיטות פון עבודה אין ענינים פשוטים, פאַרבינדט זיך מיט פשיטות העצמות.

און דאָס איז די מעלה פון קבלת עול, וואָס צוליב דעם ווערן אָנגערופן אידן בשם צבאות הוי'[8] – דעם אויי־בערשטנס אַרמייען – וואָרום דער ענין פון אַ זעלנער איז קבלת עול.

און דאָס איז דער פשט וישב יעקב בארץ מגורי אביו, אַז בכדי צוקומען צום „אביו", אַז זיין גאַנצע עבודה זאָל זיין נאָר פאַר אביו שבשמים, איז דאָס דורך ארץ מגורי דוקא, דורך עבודה פשוטה, אָן חכמות און אָן פשט'לעך, וואָס דעמאָלט פאַרלירן זיך אַלע פניות און מען פאַרבינדט זיך מיט אביו.

און דאָס איז די אָנווייזונג פון יעקב אָבינו. יעקב האָט געטאָן אין עבודת הבירורים. ער איז געגאַנגען קיין חרן און געאַרבעט בצאן לבן, און גאָר שטאַרק געהאָרעוועט, אַזוי ווי עס שטייט, ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני[9], און אויסער האָרע־וואַניע איז געווען אין דעם אויך צער פון גוף.

וואָס פון דעם ברענגט דער אַלטער רבי[10] אַ ראי', אַז כאָטש אַ מענטש

7) ספר המאמרים תש"ט ע' 205.

8) שמות יב, מא. זע המשך באתי לגני, השי"ת, אות י' און ווייטער.

9) בראשית לא, מ.

10) שו"ע אדה"ז חו"מ הל' נזקי גוף סעיף ד, ובקו"א סק"ב.

האָט ניט קיין שום רעכט איבער זיין אייגענעם קערפּער, צו שלאָגן און פּייניקן אים, ווייל דער קערפּער געהערט ניט צו אים נאָר צום אויבערשטן, אָבער פונדעסטוועגן „לצורך" (ד. ה. צוליב געלט, וואָס אין רוחניות איז דאָס דער ענין פון עבודת הבירורים) — מעג מען.

כאָטש יעקב האָט געקענט טענה'ן: נאָך וואָס זאָל איך גיין אין חרן? אמת טאַקע אַז יעקב מיט עשו'ן קענען ניט זיין צוזאַמען, אָבער מצד דעם האָט מען דאָך עשו'ן געקענט אַוועקשיקן פון באר שבע קיין חרן און יעקב זאָל בלייבן אין באר שבע בבית מדרשו של שם ועבר?

אָבער יעקב האָט קיין קשיות ניט געפרעגט, און געגאַנגען טאָן זיין עבודה אין עבודת הבירורים בדרך קבלת עול, און הגם ער האָט עס געטאָן מיט קבלת עול, האָט ער דאָס געטאָן מיט אַ חיות און שמחה, אַזוי ווי עס שטייט וישא יעקב רגליו[11].

און דורך דעם, איז ניט נאָר וואָס ביי אים איז ניט געוועזן קיין ירידה נאָר אדרבה, מטתו שלימה, מיט אַלע ענינים וואָס ער האָט פון דאָרטן מיטגענומען[12].

און דאָס מיינט בארץ כנען, מלשון מסחר, אַז ער האָט פון דעם פּאַרדינט, וואָרום ער האָט מברר געווען אַלע ניצוצות ביי לבן'ען און אויך ביי עשו'ן, ביז אַז דורך המשכת המקיף וואָס ער האָט ממשיך געווען אויף עשו'ן האָט

11) בראשית כט, א. זע בראשית רבה שם ובפירש"י.

12) זע אויבן עמוד 64־63.

ער גע'פועל'ט אַז „וישקהו" — ער האָט אים געקושט[13] — מיטן גאַנצן האַרצן.

און אויך מיינט כנען — מסחר בגשמיות, אַז ער איז רייך געוואָרן מיט אַ גרויסער עשירות, אַ סך מערער ווי פריער.

ד. און דאָס איז אַן אָנווייזונג צו יעדער אידן, אַז דורך דעם וישב בארץ מגורי אביו, איז — בארץ כנען. יש מפזר ונוסף עוד. דורכן פיזור וירידה, פאַרדינט ער זיין פּרנסה אין רוחניות, און זיין פּרנסה אין גשמיות.

ביז מען פועל'ט דערנאָך — עד אשר אבוא אל אדוני שעירה[14]. וואָרום עבודת הבירורים בדרך קבלת עול וחיות, וואָס דערלאַנגען אין פּנימיות הנפש, פועל'ט ביאת משיח הפרטי ביי זיך[15], וואָס דאָס איז אויך אַ הכנה צו ביאת משיח הכללי, דער ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו[16].

(משיחות ש"פ וישב, כ' כסלו, תשטו"ב)

ה. אין פּ' וישב דערציילט די תורה וועגן יוסף הצדיק, אַז ער איז געווען יפה תואר ויפה מראה, און האָט מסלסל געווען בשערו[17], ומצד דעם איז ותשא אשת אדוניו גו', און מען האָט אים אַריינגעזעצט אין תפיסה, און אויך זייענדיק דאָרטן, איז — אשר הוא עושה ה' מצליח.

אין דעם סיפּור זיינען פאַראַן צוויי

13) בראשית לג, ד. ב"ר עח, ט. זע תו"א פּ' וישלח כו, א.

14) בראשית לג, יד ושם בפירש"י.

15) זע אגה"ק ס"ד.

16) עובדי' כא.

17) רש"י עה"ת בראשית לט, ו. זח"א קפט, ב.

טיילן: א) בנוגע יוסף׳ן, אַז ער איז געווען יפה תואר ויפה מראה, און ב) בנוגע אשת פוטיפר. ביידע טיילן זיינען, אַזוי ווי אַלע ענינים פון תורה, אייביקע אָנווייזונגען פאַר אונזער פירונג אין טאָג־טעגלעכן לעבן.

ו. אויף יוסף׳ן שטייט: יוסף הוי׳ לי בן אחר. טייטשט כ״ק אדמו״ר הצ״צ[18], אַז יוסף׳ס עבודה איז באַשטאַנען צו מאַכן אַן „אחר" (אַ פרעמדן) פאַר אַ „בן". דאָס הייסט מאַכן בעלי תשובה.

דעם כוח אויף דעם האָט יוסף געהאַט, ווייל ער אַליין איז געווען יפה תואר ויפה מראה, יוסף אַליין איז געווען שיין אין אַלע ענינים, סיי אין מצות עשה סיי אין מצות לא תעשה (ווי עס ווערט דערקלערט אין פילע ערטער[19] אַז תואר איז דער ענין פון מצוות עשה און מראה — מצוות לא תעשה), דערפאַר האָט ער געקענט פועל׳ן אויך אויף אַנדערע, מאַכן פון „אַחר" — „בן".

און דאָס איז אַ הוראה צו יעדער איינעם, וואָס ביי יעדער איינעם מאָנט מען דאָך, ער זאָל טאָן ניט נאָר מיט זיך נאָר אויך מיט יענעם, איז בכדי צו אויפטאָן מיט יענעם, דאַרף מען געדענקען דעם כלל, קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים[20]. מען דאַרף אַליין זיין „יפה תואר ויפה מראה", וועט מען קענען פועל׳ן אויך אויפן צווייטן.

מען מיינט ניט צו זאָגן, אַז מען זאָל וואַרטן מיט פאַרנעמען זיך מיט אַ צווייטן אידן ביז מען וועט צוקומען אַליין צו תכלית השלימות — דאָס איז זיכער ניט אַזוי. ניט קוקנדיק אויף דעם אייגענעם מצב מוז מען טאָן אויך מיט יענעם, און מען טאָר ניט אָפּלייגן.

אָבער פון דער צווייטער זייט דאַרף מען געדענקען אַז מען מוז טאָן מיט זיך, פאַרריכטן די אייגענע חסרונות, און דאָס — דער פאַרריכטן די אייגענע חסרונות — איז נוגע ניט נאָר צו זיך אַליין נאָר אויך צו יענעם.

ווייל ווען מען האָט אַליין חסרונות, וואָס מען טוט ניט אין פאַרריכטן זיי, פילט דאָס דער צווייטער, און במילא קען מען ניט אויפטאָן אין דעם צווייטן, דאָס וואָס מען דאַרף אין אים אויפטאָן.

דאַרף מען וויסן די גרויסע אחריות וואָס מען האָט בנוגע צו פאַרריכטן די אייגענע חסרונות, ווארום אויב מען טוט ניט אין דעם, שאָדענט מען ניט נאָר זיך אַליין נאָר אויך אַנדערע.

מען דאַרף לייגן גאָר גרויס השתדלות אויף צו זיין אַליין יפה תואר ויפה מראה, ווארום דאָס האַנדלט זיך ניט וועגן אַ יחיד נאָר וועגן אַ רבים.

ז. די הוראה פון דער מעשה מיט אשת פוטיפר איז:

רז״ל דערציילן אונז[21], אַז אשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה. זי האָט געזען אַז פון איר וועלן אַרויסקומען קינדער צו יוסף׳ן, נאָר זי האָט אַ טעות געהאַט; דאָס איז געווען ניט פון איר נאָר פון איר טאָכטער.

18) אור התורה ויצא רכ, א.

19) זע ד״ה ויהי אומן תרכ״ז.

20) ב״מ קז, ב.

21) זע רש״י בראשית לט, א.

זעט מען דערפון, אַז עס קען זיין אַן ענין וואָס אין חיצוניות און בפועל איז דאָס אינגאַנצן אַ היפך פון קדושה, אָבער אין פנימיות איז זיין כוונה גאָר לשם שמים, אויף מוסיף זיין און אויפ־טאָן אין קדושה.

דער אַלטער רבי רעדט אין תניא[22], אַז בשעת אַ איד שטייט און דאַוונט און בשעת מעשה קומט צו אים אַ גוי און ער איז אים מבלבל, דאַרף דאָס אין אים פועל'ן, אַז ניט נאָר דאָס זאָל אים ניט אָפּשוואַכן, נאָר אדרבה, דאָס גופא זאָל אין אים מעורר זיין מער חיזוק, אַז ער זאָל דאַוונען מיט מער כוונה פון טיפע־ניש פון האַרצן.

אין פלוג, איז דאָך ניט פאַרשטאַנ־דיק, אויב די כוונה אין דעם איז מעורר צו זיין דעם אידן ער זאָל דאַוונען מיט מער כוונה, היינט פאַרוואָס קומט עס עפּעס אין אַזאַ אופן וואָס אַ גוי זאָל אים שטערן פון דאַוונען, וואָס דאָס איז דאָך אַ פאַרקערטער ענין?

נאָר דער פשט איז, אַז דער גוי אַליין אין זיין פנימיות און שרש (וואָס דער שרש פון יעדער זאַך איז דאָך אין קדושה) ווייס און פילט אַז ער דאַרף עפּעס מוסיף זיין אין קדושה, נאָר אַזוי ווי דאָס גייט דורך דורך דער פאַרמיט־לונג פון אַ גוי דאָ למטה, וואָס ער איז דאָך היפך הקדושה, דערפאַר דריקט זיך דאָס אויס אין אַ פאַרקערטן אופן. אָבער די כוונה פנימית איז אויף צו העלפן און מוסיף זיין אין קדושה.

אַזוי ווי דער מעזריטשער מגיד נ"ע זאָגט, אַז דער גאַנצער ענין, וואָס לבן איז נאָכגעלאָפן נאָך יעקב'ן איז געווען, ווייל עס האָבן געדאַרפט צוקומען נאָך אותיות אין תורה, דערפאַר איז לבן נאָכגעלאָפן נאָך יעקב'ן, וואָס דער סיפור איז אַריינגעשריבן געוואָרן אין תורה, און דורך דעם איז צוגעקומען אַ פרשה אין תורה.

און דאָס איז אַ הוראה בנוגע צו אַלע העלמות און הסתרים אויף עבודת הוי', וואָס דער אמת איז ווי דער ענין שטייט בפנימיותו ובשרשו, אַז ניט נאָר וואָס ער איז ניט קיין מנגד אויף קדושה, נאָר אדרבה ער העלפט גאָר צו קדושה, נאָר וויבאַלד דאָס גייט דורך דורך אַזאַ צינור, דערפאַר טייטשט זיך דאָס אויס אין אַ פירוש הפכי. אָבער אין פנימיות איז דאָס אַ הילף און אַ הוספה אין קדושה.

און בשעת דער מענטש וועט זיך ניט נאַרן און ניט האָבן דעם טעות וואָס דער גוי האָט, נאָר ער וועט וויסן אַז אין רע יורד מלמעלה[23] עס איז גאָר ניטאָ קיין העלמות והסתרים און אַלע ענינים וואָס ער זעט זיינען אַ סיוע אין קדושה, ובמילא איז ניט נאָר וואָס דער העלם דאַרף אין אים ניט פועל'ן קיין שוואַכקייט, נאָר אדרבה, דאָס דאַרף נאָך אין אים פועל'ן אַ תוספות כוח וחיזוק,

בשעת ער וועט דאָס דערפילן און אָפּמאַכן ביי זיך אַ פעסטן באַשלוס מיט אַן אמת, — איז פאַרן אמת ווערן אַלע בטל, עס ווערן בטל אַלע

22) אגה"ק סכ"ה.

23) זע בראשית רבה פ' נא, ג.

העלמות והסתרים, מניעות ועיכובים, וואָרום דורך דעם וואָס ער ווייס דעם אמת אַז אין יעדער זאַך איז דאָ אַ ניצוץ אלקי און אַלץ איז אַ סיוע צו קדושה, דורך דעם פועל'ט ער אויך אין דעם דבר המעלים, אַז עס ווערט אין אים דערוועקט און אַנטפּלעקט זיין ניצוץ, ובמילא איז אויך דאָ למטה זעט זיך אין אים אָפּן די כוונה האמיתית, אַז דאָס ברענגט אַ הוספה אין קדושה.

ח. און דאָס איז די הוראה פון דעם מאמר רז"ל אשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה:

בשעת ס'איז דאָ אַ העלם והסתר זיינען דאָ צוויי דרכים אין דעם: איין דרך איז: מלחמה האַלטן מיט דער זאַך וואָס איז מעלים, דאָס הייסט, מען נעמט דאָס טאַקע אָן פאַר אַן אמת'ן העלם והסתר, און מען האָרעוועט מיט אַלע כחות אויף מלחמה האָבן אַנטקעגן דעם. די צווייטע וועג (וואָס זי איז אַ געשמאַ־קערע) איז: מען ווייס אַז בפנימיות איז דאָס גאָר אַ סיוע צו קדושה, און בשעת מען שטעלט זיך אַזוי אַוועק, איז מען דאָס מעורר ומגלה, אַז דאָס קומט אַראָפּ אויך בגילוי אַז דורכן דבר המעלים גופאָ קומט צו אַ תוספות אור אין קדושה.

(משיחת י"ט כסלו, תשח"י)

חנוכה

ט. וועגן חנוכה געפינען מיר צוויי קעגנגעזעצטע ענינים:

א) עס שטייט אין ספרים[24] אַז חנוכה איז מלשון חינוך. אַזוי איז אויך מובן בפשטות בלשון חנוכת המזבח וחנוכת בית המקדש, אַז דאָס איז געווען אַן אָנהויב, מען האָט אָנגעהויבן טאָן דעם אויבערשטנס עבודה (אין בית המקדש בכלל און אין מזבח ומנורה בפרט) פון דאָס ניי, — אַן ענין פון חינוך.

ב) דער נס פון חנוכה איז געווען אַז מען האָט געפונען אַ פּך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול[25]. כאָטש על־פי דין האָט מען געקענט מדליק זיין אויך מיט שמנים טמאים, וואָרום טומאה דחוי' אָדער הותרה בצבור[26], פונדעסטוועגן — בכדי צו ווייזן חיבתם של ישראל, האָט דער אויבערשטער באַ־וויזן אַ נס, מען זאָל קענען ניט נאָר אָנהויבן מקיים זיין די מצוה בתכלית ההידור, אָן קיינע היתרים, אַפילו ניט קיין אויסגעהאַלטענע היתרים — היתרים על פי שלחן ערוך.

זעט מען דערפון די הוראה, אַז בשעת עס רעדט זיך וועגן אַן ענין פון קדושה, דאַרף מען באַלד אין אָנהויב, אין אָנפאַנגס חינוך, עס טאָן בתכלית השלימות ובתכלית ההידור.

י. די זעלבע זאַך בפרט איז בנוגע חינוך הבנים והבנות: באַלד פון קינד־ווייז אָן דאַרף מען זיי געבן אַ גאַנצע אידישקייט, אָן קיינע פשרות און אָן קיינע היתרים.

באַוואָרענען אַז — גם כי יזקין לא יסור ממנה[27], קאָן מען ניט דורך פאַר־לאָזן זיך אַז בשעת ער וועט ווערן עלטער און זיין אין גאַס, וועט מען

24) זע מהרש"א שבת כא, ב.

25) שבת כא, ב.

26) פסחים פ, א.

27) משלי כב, ו.

אים דעמאָלט דערציילן אַז ער דאַרף האַלטן מלחמה, דערציילן אים אַז ער דאַרף ניט נתפעל ווערן פאַר קיין מונע ומעכב און ווי אַזוי ער דאַרף האָבן מסירת נפש. אויב מען וויל אַז דעמאָלט, כי יזקין, זאָל ער ביישטיין די נסיונות דאַרף מען אָנהויבן ווען ער איז נאָך אַ „נער".

דערפאַר האָבן דאָך חכמי ישראל זיך שטאַרק משתדל געווען און געלייגט גאָר גרויסע כחות אויפן חינוך פון בני ובנות ישראל אַז ער זאָל זיין על טהרת הקודש.

מען האָט מלחמה געהאַלטן אויף יעדער פרט, אַפילו פרטים וואָס האָבן אויסגעוויזן ניט אַזוינע וויכטיקע האָט מען געקעמפט ניט נאָכצוגעבן זיי, ווייל מען האָט געוואוסט אַז די חינוך־יאָרן זיינען נוגע דעם בחור אָדער דער מיידל אויף זייער גאַנץ לעבן, מען האָט גע־וואוסט אַז מען דאַרף זיי מיטגעבן שטאַרקייט מיט כלי זיין, זיי זאָלן האָבן מיט וואָס צו אָפּשלאָגן די אַלע מלחמות וואָס זיי וועלן האָבן אויף זייער לעבנס־וועג.

אַ מענטש איז געגליכן צו אַ בוים. כי האדם עץ השדה[28].

אויב מען מאַכט אַ קריץ אין בוים בשעת ער איז שוין אויסגעוואַקסן, איז דער קריץ נאָר אויף דעם אָרט וואו מען מאַכט אים, און אויסער דעם, טוט דאָס ניט אָן קיין שאָדן. אָבער בשעת מען מאַכט אַ קריץ אין דעם קערנדל וואָס מען גייט איינפלאַנצן, איז רעכט אַז פון איין קריץ, זאָל אויסוואַקסן דער גאַנצ־ער בוים אַ פאַרקריפּלטער.

28) דברים כ, יט. און זע תענית ז, א.

יא. אַזוי איז אויך אין דעם ענין פון חינוך:

אַ מענטש אין די מיטעלע יאָרן וואָס איז שוין דורכגעגאַנגען העלפט וועג פון זיין וועלט און מיינט אַז ער איז געצוואונגען צו גיין אויף פּשרות, רירט דאָס אים אָן מער ניט ווי אויף עטלעכע יאָר. פערציק יאָר האָט ער געלעבט אָן פּשרות, איז אויב ער ווערט נכשל און מאַכט אַ פּשרה אויף אַ יאָר, קענען אים געבן כוח די פריערדיקע פערציק יאָר וואָס ער האָט הינטער זיך, ער זאָל באַלד צוריק פאַרגעסן אויף דער פּשרה און האַלטן זיך ביי שלימות׳דיקער אי־דישקייט.

בשעת אָבער עס האַנדלט זיך וועגן אַ יונגן דור, און זיי וויל מען דערציען אויף פּשרות, נעמט מען ביי זיי צו די וואַרעמקייט און קנאות אין אידישקייט אויפן גאַנצן לעבן. איבער דעם קריץ מיטן חסרון וואָס מען מאַכט אין זייער נשמה אין זייער יוגנט, איז רעכט אַז דערנאָך זאָל רחמנאָ לצלן אויסוואַקסן אַ פאַרקריפּלטער איד, אַ בעל מום.

יב. אמת טאַקע, אף־על־פּי שחטא ישראל הוא[29], עס איז אָבער פאַראַן אַזאַ וואָס די גמרא זאָגט אויף אים במסכת סנהדרין, עכור אתה בעולם הזה[30], דער גליק איז וואָס מען האָט אים באַוואָרנט מיט עולם הבא. מיר דאַרפן אָבער האָבן אַ יונגן דור אידן בעולם הזה, זיי זאָלן זיין געזונטע אידן, לעבעדיקע אידן ברוחניות, וממילא געזונטע אידן און לעבעדיקע אידן בגשמיות, און דער־

29) סנהדרין מד, א.

30) זע דאָרט מג, ב.

מיט וועלן זיי קענען איינגעמען דעם עולם־הזה ניט נאָר פאַר זיך, אַז זייער חלק זאָל זיין אַ מקדש פאַרן אויבערשטן, נאָר אויך פאַר דעם מיטעלן און עלטערן דור.

יג. עס זיינען פאַראַן אַזוינע פּרטים וועלכע ווייזן זיך אויס אין פלוג אַז זיי זיינען ניט אַזוי פיל נוגע, און אַז דאָס איז מער ניט ווי אַ חוט השערה,

אָבער עס קאָן דאָך זיין אַז דאָס איז דער חוט השערה אויף וועלכן די גמרא זאָגט[31], אַז דערפון וואַקסט אויס דער גאַנצער יצר הרע, וואָס רשעים נדמה להם כחוט השערה.

ווי אַזוי קומט דאָס אַז אַ איד זאָל ווערן אַ רשע רחמנא לצלן? אַ איד וויל דאָך מקיים זיין דעם אויבערשטנס רצון, היינט ווי קומט דאָס אַז ער זאָל טאָן זאַכן וואָס זיי זיינען קעגן דעם אויבערשטן ביז צו ווערן אָנגערופן רשע?

נאָר דאָס קומט פון דעם וואָס נדמה להם כחוט השערה, עס דוכט זיך אים אויס, אַז דאָס איז אַ קלייניקייט, און אַמאָל קען פּאַסירן אַז דאָס איז טאַקע אַ קלייניקייט, אָבער אין זיין מעמד ומצב אין וועלכן ער שטייט, קען די קלייני־קייט אים מכריע זיין, אָדער ער זאָל זיין אַ צדיק און נכתב ונחתם ווערן לחיי עולם[32], אָדער רחמנא לצלן אַ רשע וואָס אויף אים זאָגט דער פּסוק לדראון עולם[33], און איבער וואָס — איבער דעם חוט השערה.

אויב ער האָט ניט ביי זיך געגוג שטאַרקייט און געגוג שכל אויף קענען אונטערשיידן צי דאָס איז דער פּרט אין וועלכן עס הענגט אָפּ זיין מהות, איז אין איצטערדיקע צייטן וואָס דער אמת ווערט אַלץ מער נתברר — איז דאָ די הבחנה פון דעם צד שכנגד:

בשעת מען זעט ווי דער צד שכנגד שטעלט זיך מיט אַזאַ שטאַרקייט אַז ס'איז רעכט פאַרלירן מיליאָנען מיט געלט, פאַרלירן כמה וכמה מענטשן, אָנצואווערן שטיצע פון אַלע זייטן, אַבי ניט נאָכצוגעבן אַ קליינעם פּרט, וואָס עס איז לגמרי ניט פאַרשטאַנדיק אין שכל, איז דאָס אַ הבחנה און אַ הוראה פאַר אונז, אַז מען טאָר ניט נאָכגעבן אפילו אָט דעם פּרט וואָס מען וויל אונז איינריידן אַז דאָס איז מער ניט ווי אַ קליינער פּרט, ווייל דאָס איז ערקתא דמסאני[34] בשעת גזרת השמד, און דאָס איז דער חוט השערה אין וועלכן עס הענגט אָפּ צי אין פאַרלויף פון דער צייט וועט ער בלייבן אַ איד.

יד. אַ ווייטערדיקער באַווייז אויף דעם ווי דער חוט השערה איז נוגע, זעט מען דערפון וואָס די גאַנצע צרה צו וועלכער מען איז צוגעקומען האָט זיך אָנגעהויבן ווי די רז"ל זאָגן[35], כל המח־ניף לחבירו, אָדער ווי די צווייטע גירסא כל המחניף לרשע, — איין גירסא איז אין גמרא און איינע אין עין יעקב — לסוף נופל בידו.

מען האָט געזען אין די לעצטע יאָרן, אַז די אַלע וואָס זיינען גע־

31) סוכה נב, א.
32) ר"ה טז, ב.
33) דניאל יב, ב.
34) סנהדרין עד, ב.
35) סוטה מא, ב.

גאַנגעַן מיט יאָרן צוריק אויף פשרות און האָבן געמיינט אַז דורך דעם וועלן זיי איינגעמען דעם יונגן דור (טראַכטנ־דיק אַז די וואָס מען האָט שוין אין פרומען צד וועלן זיי סיי־ווי בלייבן גאַנץ), האָט מען געזען באַשיינפּערלעך אַז ניט נאָר וואָס מען האָט פאַרלאָרן די יוגנט וואָס מען האָט זיי געוואָלט פירן אויפן וועג פון פשרות, נאָר מ'האָט אַריינגעבראַכט אַ שוואַכקייט אויך אין די יוגנט וואָס זיינען געוועזן אונטער זייער השפּעה און געהאַלטן זיך אינ־גאַנצן פרום.

די, אָבער, וואָס זיינען געגאַנגען מיט צען, פופצן אָדער צוואַנציק יאָר צוריק מיט דער שיטה אַז מען טאָר ניט נאָכגעבן קיין פרט, ובפרט אין חינוך — די האָבן מצליח געווען.

טו. אַ תוספת כוח אין דעם חינוך הכשר גיבן אַריין די אַלע וואָס זיינען זיך מתעסק אין חינוך הכשר בגופם ובנשמתם, און די אַלע וואָס העלפן אין דעם מיט זייער געלט.

כאָטש אפילו מען קומט צוגיין צו אים און מען זאָגט: הער זיך איין, וואָס האָסטו זיך איינגעשפּאַרט געבן די געלט אין אַ ישיבה וואָס וועט אויסהאָ־דעווען בטלנים, אויסהאָדעווען מענטשן וואָס האָבן ניט קיין שייכות צו הוויות עולם הזה, דער וועט גיין מיט אַ באָרד, דער מיט אַ קאַפּאָטע, און דו וועסט זיין דער גורם אויף אויסהאָדעווען מענטשן וואָס בשעת זיי וועלן אַרויסגיין אין דער וועלט וועלן זיי ניט וויסן ווי אַ קער טאָן זיך.

פונדעסטוועגן האָט ער אין זיך די שטאַרקייט אויף ניט נתפּעל ווערן און, אדרבה, פון דעם גופא לערנט ער אָפּ אַ הוראה, וויבאַלד מען זעצט זיך אָן אויף אים אַזויפיל און מען וויל אים אָפּרייסן פון דעם, איז אַ הוכחה אַז דוקא דאָ ליגט דער אמת און דוקא דאָ ליגט די הצלה פון עם ישראל, ובמילא איז ניט נאָר וואָס ער פאַרקלענערט ניט זיין אַרבעט פאַר חינוך הכשר בנשמתו אָדער בגופו אָדער בממונו, אָדער אין אַלע דריי, נאָר אַדרבה, מכאן ולהבאָ טוט ער נאָך מיט אַ גרעסערער שטאַר־קייט.

דאָס גיט אַ שטאַרקייט דעם יונגן דור גופא. בשעת מען פרעגט ביי זיי אַ שאלה: אייערע חברים באַקומען אויך אַ אידישן חינוך אָבער אָן קנאות און אָן דקדוקים, וואו שטייט דאָס אַז איר דאַרפט זיין די מהדרים?

ווייזן זיי אָן, אָט איז דאָ אַ סוחר וואָס האַלט מיט אונז, אָט איז דאָ אַ גביר וואָס האַלט מיט אונז, אַ רב וואָס האַלט מיט אונז, אַן אַלטער איד אָדער אַ פרוי וואָס האַלט מיט אונז, איז דאָס גיט זיי אַ שטאַרקייט אויף דורכגיין די נסיונות וואָס זיי האָבן אין זייערע ד' אמות.

און דער יישר כוח קומט צו די וואָס לערנען מיט די תלמידים און ווערן ניט נתפּעל פון נסיונות און זיינען ממשיך אין דעם דרך החינוך, און צו די עסקני החינוך וואָס זשאַלעווען ניט מנשמתם, מגופם וממַמונם, און גיבן וויפל זיי קענען, ובמשך הזמן וועלן זיי מסתמא געבן יותר מכפי יכלתם — אַבי אויפצו־האַלטן דעם חינוך על טהרת הקודש ביראת שמים טהורה.

טז. בשעת מען שטעלט זיך אַוועק אויף דעם וועג פון חנוך לנער על פי דרכו אָן קיינע פשרות, ווי די הוראה וואָס עס איז געגעבן געוואָרן חנוכה, אַז מען האָט ניט געוואָלט אַפילו קולות אויסגעהאַלטן על פי שולחן ערוך, מען האָט געזאָגט אַז מען וויל האָבן אַ נס, וואָרום מיר ווילן האָבן אַ מקדש טהור, אַ מנורה טהורה און שמן טהור, במילא וועט די ליכטיקייט אויך זיין אַזוי.

איז אַזוי ווי דעמאָלט האָט דער אויבערשטער געהאָלפן אַז במשך אַ קורצער צייט איז געווען דער „נתת" פון די אַלע חלוקות ביד עוסקי תורתך, און מען האָט מחנך געווען דעם בית המקדש מיט אַזעלכע נרות וואָס זיי לייכטן אונז ביז היינט, אַז אַפילו ווען די זון גייט אונטער, ווען אויפן גאַס ווערט פינסטער און נאָך פינסטערער, איז אין אידישע הייזער ליכטיק, און מוסיף והולך, יעדער נאַכט ווערט די ליכטיקייט אַ גרעסערע –

איז כמו שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם, אַזוי איז אויך איצטער בזמן הזה, קענען מיר זיין זיכער אַז במהרה בימינו וועלן מיר זוכה זיין, אַז עס וועט אַראָפּקומען דער מקדש טהור הבנוי למעלה – מען דאַרף מער ניט ווי צו־גרייטן דאָ אַן אָרט וואו אַוועקשטעלן אים – און אידישע קינדער, אידישע אידן פון מיטעלן דור און פון עלטערן דור, וועלן מאַכן ליכטיק דעם בית המקדש מיט דער וועלט אַרום זיי, ניט נאָר מיט אַ נר של מצוה אַליין, נאָר אויך מיט אַ נר טהור בתכלית וקדוש בתכלית, וואָס דאָס וועט ממשיך זיין שכינתו יתברך בתחתונים ממש, אַז דער עולם־הזה וואָס איז געווען ביז איצטער אַ חומרי, אָדער לכל־הפחות אַ גשמי, וועט ווערן אַ בית המקדש לשכינתו יתברך.

(משיחות ליל נר ג' דחנוכה, תשי"ד)